

Redakcja: Sławomir Poleszak (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Szczepan Czarnecki, Spasimir Domaradzki, Łukasz Krzyżanowski, Sławomir Łukasiewicz, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1401 (141/2025) | 15.07.2025

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Michał Paszkowski

Serbia wobec wyzwań energetycznych

Serbia, położona strategicznie na skrzyżowaniu korytarzy energetycznych Europy Południowo-Wschodniej, od lat tworzy skomplikowany układ geopolityczny, łącząc tradycyjnie bliskie relacje z Federacją Rosyjską z ambicjami integracji z Unią Europejską. Szczególnie istotny wymiar tej polityki stanowi sektor gazowy. Choć Rosja pozostaje dominującym dostawcą gazu ziemnego dla Serbii, to w ostatnich latach dostrzegalne są pewne oznaki działań rządu zmierzających do dywersyfikacji źródeł energii i kierunków dostaw tego surowca. Działania te mają wymiar zarówno strategiczny, jak i praktyczny, gdyż służą nie tylko poprawie bezpieczeństwa energetycznego Serbii, ale również wzmocnieniu pozycji negocjacyjnej tego państwa na arenie międzynarodowej.

Obecny model importu gazu ziemnego. Serbia wciąż pozostaje silnie uzależniona od dostaw gazu ziemnego z Federacji Rosyjskiej. Według aktualnych danych obowiązujący od 1 czerwca 2022 r. trzyletni kontrakt między państwowym operatorem Srbijagas a rosyjskim koncernem Gazprom Export przewiduje dostawy na poziomie 2,2 mld m³ rocznie, co stanowi ok. 85-90% całkowitego zapotrzebowania krajowego na ten surowiec. Zgodnie z umową cena gazu ziemnego jest indeksowana do średnioterminowych notowań ropy naftowej (tzw. oil-indexed pricing), co przy obecnej niestabilności rynków gazu ziemnego w Europie (m.in. rezultat niskiego poziomu zapasów w UE, prac remontowych w Norwegii etc.), w tym zwłaszcza giełdy TTF w Holandii, stanowi dla Serbii rozwiązanie bardziej przewidywalne i często korzystniejsze ekonomicznie. W maju 2025 r., zaledwie kilka dni przed planowanym wygaśnięciem dotychczasowej umowy, Gazprom i Srbijagas zawarły aneks przedłużający obowiązywanie kontraktu do 30 września 2025 r. Z jednej strony pozwoliło to na utrzymanie ciągłości dostaw, a z drugiej – otworzyło przestrzeń do trudnych negocjacji dotyczących nowego kontraktu długoterminowego. Spółka Srbijagas zapowiedziała wolę zwiększenia dziennego wolumenu dostaw do 8 mln m³, z możliwością rozszerzenia do 12 mln m³ w sezonie grzewczym, co w skali rocznej odpowiadałoby 4,4 mld m³. Tak znaczący wzrost mógłby wskazywać nie tylko na chęć zaspokojenia krajowego popytu, lecz również aspiracje reeksportowe w ramach regionalnych rynków gazu ziemnego.

Kontrowersje budzi proponowana długość nowego kontraktu, gdyż zamiast umowy krótkoterminowej (3 lata), Srbijagas dąży do zawarcia porozumienia nawet na 10 lat, co dawałoby większą stabilność cenową i zabezpieczenie przed niepewnościami rynkowymi, ale utrzymałoby uzależnienie od Rosji. Surowiec z Rosji trafia do Serbii przez gazociąg TurkStream/Balkan Stream, przebiegający przez terytorium Bułgarii.

Współpraca z Azerbejdżanem. W odpowiedzi na zalecenia Komisji Europejskiej, a także w obliczu rosnących zagrożeń geopolitycznych związanych z dominacją rosyjskiego gazu ziemnego, Serbia rozpoczęła w 2023 r. import surowca z Azerbejdżanu. Dostawy realizowane są poprzez nowo wybudowany interkonektor gazowy łączący bułgarską i serbską sieć przesyłową na odcinku Niš-Dimitrovgrad, o rocznej przepustowości 1,8 mld m³. Projekt ten, współfinansowany z unijnego Funduszu Łącząc Europę (CEF) kwotą 49 mln euro, jest kluczowym elementem europejskiej strategii integracji energetycznej Bałkanów Zachodnich ([Komentarze IEŚ, nr 937](#)). W 2024 r. Serbia sprowadziła z Azerbejdżanu ok. 400 mln m³ gazu ziemnego, z opcją zwiększenia tego wolumenu do 600 mln m³ w sezonie zimowym. Mimo iż skala importu nadal pozostaje relatywnie niewielka, to stanowi krok w stronę niezależności energetycznej i wzmacnia pozycję negocjacyjną Serbii wobec Rosji. Jednocześnie Serbia wyraża gotowość do dalszego zwiększania importu z kierunku kaukaskiego, przy czym barierą są ograniczenia infrastrukturalne oraz konkurencja ze strony innych państw regionu (zwłaszcza Węgier i Rumunii), które również starają się o dostęp do ograniczonych wolumenów eksportowych Azerbejdżanu.

Kooperacja z Rumunią. W czerwcu 2025 r. zawarte zostało przełomowe memorandum o współpracy pomiędzy spółką Srbijagas a rumuńskim operatorem Transgaz. Porozumienie to uzupełnia wcześniejsze uzgodnienia międzyrządowe z sierpnia 2024 r. i przewiduje budowę nowego, dwukierunkowego interkonektora gazowego, łączącego Mokrin (Serbia) z Aradem (Rumunia). Projekt zakłada budowę łącznie 99 km gazociągu – 86 km po stronie rumuńskiej oraz 13 km po stronie serbskiej – o przepustowości 1,6 mld m³ rocznie. Inwestycja ma zostać ukończona do końca 2028 r. ([„Komentarze IEŚ”, nr 1185](#)). Znaczenie tej infrastruktury wykracza poza samą możliwość importu gazu ziemnego z Rumunii, gdyż kluczowe jest uzyskanie dostępu do surowca, który będzie wydobywany z rumuńskich złóż Morza Czarnego. W tym kontekście szczególnie istotny jest projekt Neptun Deep, realizowany przez konsorcjum OMV Petrom i Romgaz, który przewiduje rozpoczęcie wydobywania w 2027 r. Szacowane zasoby wynoszą ok. 100 mld m³, a planowane roczne wydobycie na poziomie 8-10 mld m³ może uczynić Rumunię największym producentem gazu ziemnego spośród wszystkich państw UE. Dla Serbii oznacza to realną możliwość importu surowca ze źródła niezależnego od Rosji, relatywnie taniego i stabilnego geopolitycznie ([„Komentarze IEŚ”, nr 1164](#); [„Komentarze IEŚ”, nr 412](#)).

Współpraca z Macedonią Północną. Zaledwie dzień wcześniej niż umowę z Transgazem, 26 czerwca 2025 r., spółka Srbijagas podpisała analogiczne memorandum o współpracy z macedońskim operatorem Nomagas. Porozumienie to, uzupełnione o międzyrządową umowę z października 2024 r., przewiduje budowę 70 km interkonektora łączącego Vranje (Serbia) i Klečovce (Macedonia Północna), w tym 47 km po stronie serbskiej i 23 km po stronie macedońskiej. Przepustowość planowanego połączenia szacowana jest na 1,5 mld m³ rocznie ([„Komentarze IEŚ”, nr 1022](#)). Infrastruktura ta umożliwi Serbii dostęp do greckich terminali LNG Revithoussa oraz Aleksandrupolis, a także do systemów przesyłowych Grecji i Bułgarii. Nomagas planuje rozpocząć import 300 mln m³ LNG rocznie od 2026 r., co w przyszłości może zostać zwiększone. Wraz z rozbudową interkonektorów i modernizacją krajowego systemu przesyłowego, Serbia może w niedalekiej przyszłości aktywnie korzystać z tego połączenia, dywersyfikując swoje źródła zaopatrzenia i integrując się z południowym rynkiem gazowym UE.

Rola Serbii jako regionalnego hubu energetycznego. Łączna przepustowość planowanych i istniejących interkonektorów gazowych przekracza obecnie 5 mld m³ rocznie, czyli niemal 2,5-krotność krajowego zapotrzebowania. Dzięki centralnemu położeniu Serbia staje się naturalnym kandydatem do pełnienia funkcji regionalnego hubu gazowego dla Bałkanów Zachodnich. Równolegle trwają prace nad rozbudową magazynów gazu ziemnego (w tym rozważana jest rozbudowa Banatskiego Dvoru), co pozwoliłoby na większą elastyczność zarządzania sezonowym popytem oraz potencjalne świadczenie usług magazynowania dla sąsiadów. W dłuższej perspektywie rola Serbii jako pośrednika i integratora systemów gazowych Europy Południowo-Wschodniej może nie tylko przynieść wymierne korzyści finansowe, ale również zwiększyć znaczenie tego państwa w regionalnej architekturze bezpieczeństwa energetycznego.

Wnioski

- Mimo intensyfikacji działań dywersyfikacyjnych, rosyjski gaz ziemny pozostanie głównym źródłem zaopatrzenia Serbii przynajmniej do końca dekad. Atrakcyjna formuła cenowa, elastyczność wolumenowa, istniejąca infrastruktura przesyłowa oraz rola Rosji w polityce zagranicznej Serbii czynią Gazprom wciąż najbardziej konkurencyjnym partnerem handlowym.
- Nowe interkonektory z Rumunią i Macedonią Północną, a także współpraca z Azerbejdżanem i dostęp do terminali LNG znacząco zwiększają możliwości importu nierosyjskiego surowca. Serbia posiada obecnie realną podstawę infrastrukturalną do budowy zdywersyfikowanego portfela dostaw pod warunkiem zapewnienia odpowiedniego finansowania i wsparcia politycznego.
- Dzięki geograficznemu położeniu, rozwijającej się sieci przesyłowej i zdolnościom magazynowym Serbia ma potencjał, aby pełnić funkcję regionalnego hubu gazowego, co w dłuższej perspektywie może przynieść korzyści polityczne, gospodarcze i strategiczne zarówno w relacjach z UE, jak i państwami sąsiednimi.